

Ds 2008:83

Enklare och bättre täktbestämmelser

REGERINGSKANSLIET

Miljödepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.

Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2008

ISBN 978-91-38-23101-2
ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	7
3	Ärendet och dess beredning	11
4	Bakgrund och gällande rätt	13
4.1	Äldre bestämmelser	13
4.2	Särskilda täktbestämmelser i miljöbalken.....	14
4.3	Tidigare överväganden om ändrade täktbestämmelser.....	15
4.4	Behovet av tydligare täktbestämmelser	16
5	Förslag.....	19
5.1	Den generella prövningen av täkter	19
5.2	Naturgrustäkter	23
5.3	Torvtäkter.....	25
6	Konsekvenser	27
7	Författningskommentar	29

1 Sammanfattning

Vid prövning av tillstånd till täkt gäller, utöver bl.a. de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, även 9 kap. 6 a § miljöbalken. I paragrafen finns en behovsprövningsregel. Den innebär att vid prövningen av en ansökan om tillstånd till täkt ska behovet av materialet vägas mot de skador på djur- och växtlivet och miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka. I paragrafen finns också en stoppregel till skydd för biologisk mångfald som innebär att tillstånd inte får ges till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- eller växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande.

I promemorian föreslås att behovsprövningsregeln och stoppregeln tas bort.

Nya bestämmelser om täkt av naturgrus föreslås. De innebär att en täkt av naturgrus inte får komma till stånd om det är ekonomiskt och tekniskt rimligt att nyttja ett annat material för det avsedda användningsområdet eller om förekomsten av naturgrus är betydelsefull för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning eller om den utgör en värdefull kultur- eller naturmiljö. De föreslagna bestämmelserna ger ett tydligare och starkare skydd för landets naturgrusavlagringar och bidrar därför till möjligheterna att nå både delmålet för naturgrus inom miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet.

En ny bestämmelse om täkt av torv föreslås. Den innebär att en täkt av torv inte får komma till stånd om torven avses att tas ut i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Förslaget bidrar till att nå miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker.

För prövning av täktärenden i övrigt gäller samma bestämmelser som för andra miljöfarliga verksamheter. Bedömningen är att bestämmelserna i 1 kap. 1 § tillsammans med 2 och 3 kap. miljöbalken i dessa ärenden ger förutsättningar för en lika bred och djupgående prövning som i dag.

2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 9 kap. 6 a § ska ha följande lydelse,

dels att det i balken ska införas tre nya paragrafer, 9 kap. 6 b–6 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

6 a §¹

Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt skall behovet av det material som kan utvinnas vägas mot de skador på djur- och växtliv och på miljön i övrigt som täkten kan befaras orsaka. Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- eller växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande.

¹ Senaste lydelse 2007:660.

Nuvarande lydelse

Vid prövning av en ansökan om tillstånd till täkt av matjord skall behovet av brukningsbar jordbruksmark beaktas.

Tillstånd till täkt får lämnas endast om det för uppfyllandet av de villkor som *skall* gälla för tillståndet ställs säkerhet enligt 16 kap. 3 §. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver dock inte ställa säkerhet.

Föreslagen lydelse

Tillstånd till täkt får ges endast om det för uppfyllandet av de villkor som *ska* gälla för tillståndet ställs säkerhet enligt 16 kap. 3 §. Staten, kommuner, landsting och kommunalförbund behöver dock inte ställa säkerhet.

6 b §

En täkt av naturgrus får inte komma till stånd om

1. det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är ekonomiskt och tekniskt rimligt att använda ett annat material,

2. naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning, eller

3. naturgrusförekomsten utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

6 c §

En täkt av torv får inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 d §

*Vid prövning av en ansökan om
tillstånd till täkt av matjord ska
behovet av brukningsbar jord-
bruksmark beaktas.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen har som mål att minska företagens administrativa bördor med 25 procent till hösten 2010. Miljödepartementet för en löpande dialog med näringslivet för att skapa ett enklare och mer ändamålsenligt regelverk. Inom ramen för den dialogen har Sveriges Bergmaterialindustri, SBMI, och Svenska Torvproducentföreningen pekat på behovet av att ändra miljöbalkens bestämmelser för täkter (dnr M2007/4254/R och M2008/231/R).

Miljöbalkens täktbestämmelser omfattades av Miljöbalkskommitténs uppdrag att föreslå en effektivare miljöprövning och kommittén ansåg att bestämmelserna kunde tas bort. Till skillnad från kommittén fann regeringen att det var motiverat med särskilda bestämmelser för täkter bl.a. med hänsyn till att det material som ska utvinnas ofta är ändligt och tillgången av vissa material, t.ex. naturgrus, är mycket begränsad (prop. 2004/05:129 och 2005/06:182).

Miljömålsrådet har i den utvärdering av Sveriges miljömål som rådet 2008 lämnade till regeringen konstaterat att det behövs nya delmål för naturgrus och våtmarker för att det ska vara möjligt att nå miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Myllrande våtmarker.

Efter beredning av frågan om ändrade täktbestämmelser inom Regeringskansliet har denna promemoria upprättats i Miljödepartementet. Företrädare för SBMI, Svenska Torvproducentföreningen, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Kronobergs län har getts tillfälle att lämna synpunkter på promemorian.

4 Bakgrund och gällande rätt

4.1 Äldre bestämmelser

Täktverksamhet reglerades från början i syfte att skydda landskapsbilden. En bestämmelse om behovsutredning infördes 1982 i naturvårdslagen (1964:822). Den motiverades med insikten om att samtidigt som täktmaterial är en nödvändig råvara för näringslivet och samhället ger täktverksamheter ofta upphov till mer eller mindre omfattande skador på naturmiljön. Syftet med en bestämmelse om behovsutredning var att åstadkomma en ökad hänsyn till hushållningsaspekterna vid utvinning av grus och annat täktmaterial. Regeln gav länsstyrelsen en rätt att förelägga sökanden att inkomma med en behovsutredning. Möjligheten att kräva en behovsutredning skulle utnyttjas i de fall då utredningen kunde förväntas tillföra ärendet uppgifter av väsentlig betydelse för prövningen och i praktiken främst aktualiseras när länsstyrelsen var osäker på tyngden i exploateringsintresset, t.ex. när ansökan om en ny täkt avsåg en grusås inom ett område där det redan fanns öppnade täkter (prop. 1981/82:220 s. 12).

Av naturvårdslagen framgick inte vilka slags överväganden som skulle göras vid en prövning av ansökan om tillstånd för täktverksamhet. Däremot framgår av praxis att det vid prövning av täkter gjordes en intresseavvägning där behovet av täkten vägdes mot hänsynen till naturmiljön.

4.2 Särskilda täktbestämmelser i miljöbalken

De särskilda prövningsreglerna om täkter infördes i samband med att miljöbalken trädde i kraft i januari 1999. Bestämmelserna placerades då i 12 kap. miljöbalken, men sedan den 1 augusti 2005 prövas täkter som en miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken och de särskilda bestämmelserna för täkter finns numera i 9 kap. 6 a §. I förarbetena till miljöbalken konstaterade regeringen att förhållandet att vissa täktmaterial utgör en ytterst begränsad resurs motiverar att det sker en prövning av om täkten fyller ett behov. Vidare ansåg regeringen att prövningen av täkter bör ske mot bakgrund av en intresseavvägning och att en regel om hur denna avvägning ska ske borde införas i miljöbalken (prop. 1997/98:45, Del 1, s. 379 f).

Behovsprövningsregeln finns i 9 kap. 6 a § första stycket första meningen miljöbalken. Regeln innebär att prövningen av en ansökan om täkttillstånd alltid ska ske mot bakgrund av en intresseavvägning. Regeln är en avvägningsregel, inte en aktsamhetsregel, och den har likheter med stoppregeln i 2 kap. 9 § miljöbalken. En prövning måste göras i varje enskilt fall av om behovet av materialet är större än den skada som täkten kan befaras orsaka.

I första stycket andra meningen finns det en särskild stoppregel till skydd för biologisk mångfald. Den innebär att oavsett behovet av material får ett tillstånd inte ges till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- eller växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande.

De särskilda bestämmelserna om täkter sammanfattar det som redan innan balkens ikraftträdande gällde enligt praxis, dock har intresset av att bevara den biologiska mångfalden fått större tyngd (prop. 1997/98:45, Del 2, s. 146).

4.3 Tidigare överväganden om ändrade täktbestämmelser

Miljöbalkskommittén hade bl.a. i uppdrag att undersöka möjligheterna att effektivisera och förenkla miljöprövningen utan att hälso- och miljöskyddskraven åsidosattes. Kommittén utredde bl.a. möjligheterna att åstadkomma en tydligare tillståndsprövning för täkter. Kommittén bedömde att en särskild regel om behovsprövning inte behövdes utan att en tillämpning av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken tillsammans med bestämmelserna i 1 kap. 1 § och 3 och 4 kap. miljöbalken var tillräckliga för den prövning som behöver göras. En sådan tillämpning borde, enligt kommittén, i allt väsentligt leda till samma resultat som tillämpningen av den nuvarande regeln om behovsprövning (SOU 2003:124 s. 207 f.).

Miljöbalkskommittén föreslog att stoppregeln till skydd för biologisk mångfald skulle ersättas av en ny bestämmelse. Den bestämmelsen föreslogs utformas som en avvägningsregel avseende biologisk mångfald och göras allmänt tillämplig på balkens område (SOU 2003:124 s. 209 f.). Kommittén lämnade i sitt nästa delbetänkande ett författningsförslag till en sådan ny allmän hänsynsregel (SOU 2004:37).

Till skillnad från Miljöbalkskommittén ansåg regeringen att det var motiverat med särskilda bestämmelser för täkter och anförde följande. De allmänna hänsynsreglerna är en sorts akt-samhetsregler, medan behovsprövningsregeln är en avvägningsregel som snarare har likhet med stoppregeln i 2 kap. 9 §. Det som är typiskt för just täkter är att det material som ska utvinnas ofta är ändligt och att det i vissa delar av landet finns mycket begränsad tillgång till vissa material, t.ex. naturgrus. Möjligheten att i samband med tillståndsprövningen pröva alternativa lokaliseringar är också begränsad, eftersom materialet endast finns på vissa platser. En täktverksamhet är dessutom sådan att den riskerar att orsaka skador som är omöjliga att reparera. Om de särskilda bestämmelserna för täkter ersätts av en allmän hänsynsregel försvagas skyddet för växt- och djurlivet och det är oklart

hur skyddet enligt 2 kap. 3 § och en ny allmän bestämmelse ska förhålla sig till varandra (prop. 2004/05:129 s. 76 och prop. 2005/06:182 s. 129 f.)

4.4 Behovet av tydligare täktbestämmelser

Enligt uppgift från Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning, SGU, finns det närmare 3 000 täkter av berg, naturgrus och andra jordarter som bedrivs med tillstånd i Sverige. Drygt hälften av täkterna är grus-, sand- eller moräntäkter varav majoriteten är naturgrustäkter. En fjärdedel utgörs av bergtäkter och resten är torv- eller matjordstäkter. Miljöpåverkan från täkter består främst av påverkan på hydrologi, vattenkvalitet och naturmiljö samt buller, vibrationer och dammning.

De största administrativa kostnaderna inom miljöområdet uppstår i samband med ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet. Det är därför viktigt att det regelverk som ska tillämpas vid en tillståndsprövning är tydligt och ändamålsenligt. Den särskilda behovsprövningsregeln för täkter i 9 kap. 6 a § första stycket första meningen är otydlig och svår att tillämpa. Det är oklart hur avvägningen ska ske mellan behovet av material och befarade skador. Bestämmelsen till skydd för biologisk mångfald i andra meningen omfattar ett mycket stort antal arter och det är svårt att avgränsa bestämmelsens tillämpningsområde. Det är oklart hur bestämmelsen förhåller sig till artskyddsbestämmelserna i 8 kap. miljöbalken.

För miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns ett delmål 4 om uttag av naturgrus. Enligt delmålet ska det årliga uttaget av naturgrus år 2010 vara högst 12 miljoner ton. Regeringen har preciserat målet till att naturgrus endast ska användas när ersättningsmaterial inte kan komma i fråga med hänsyn till användningsområdet och att naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och natur- och kulturlandskapet ska bevaras (proposition 2004/05:150 s. 192 f.). Av det underlag som SGU har tagit fram inför Miljömålsrådets fördjupade utvärder-

ing, framgår att även om uttaget av naturgrus minskar så är minskningen för långsam för att målet ska kunna nås. Det krävs bl.a. en omställning där användningen av naturgrus i t.ex. betong ersätts av i första hand krossat berg.

I den utvärdering av Sveriges miljömål som Miljömålsrådet lämnade 2008 har rådet föreslagit att delmålet för naturgrus ändras. Målet bör enligt rådet vara att "År 2020 sker uttag av naturgrus bara för oundgängliga behov och i områden där de motstående intressena i form av dricksvattenbehov, natur- och kulturvärden är begränsade." För att delmålet ska kunna anses uppfyllt bör, enligt Miljömålsrådet, naturgrus bara nyttjas när ersättningsmaterial inte kan komma ifråga med hänsyn till användningsområdet och inga uttag av naturgrus ska ske i avlagringar med stor värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet. Eftersom uttag av naturgrus sker i områden med viktiga grundvattenmagasin påverkar uttaget av naturgrus även möjligheterna att nå miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet.

Miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker handlar om skyddet av våtmarker och bevarandet av dess ekologiska och vattenushållande funktion. Inför Miljörådets fördjupade utvärdering föreslog Naturvårdsverket ett nytt delmål om hänsyn till våtmarker som innebär att torvtäkt inte ska ske i våtmarker med värdefulla natur- och kulturvärden eller på ett sådant sätt som leder till stora negativa effekter på den biologiska mångfalden. Miljömålsrådet föreslog i sin utvärdering av miljömålen att ett nytt delmål ska införas i enlighet med Naturvårdsverkets förslag.

Naturgrus och våtmarker behöver ett tydligare och starkare skydd än vad som gäller i dag.

5 Förslag

5.1 Den generella prövningen av täkter

Promemorians förslag: Behovsprövningsregeln och den särskilda bestämmelsen till skydd för biologisk mångfald i 9 kap. 6 a § första stycket tas bort. Bestämmelsen i andra stycket om täkt av matjord flyttas till en ny 6 d §.

Skälen för promemorians förslag

Täktverksamhet innebär uttag av naturresurser som inte är förnyelsebara. I fråga om vissa material är tillgången dessutom mycket begränsad. Samtidigt som täktmaterial är en nödvändig råvara vid allt byggande innebär uttaget av materialet stora ingrepp i naturmiljön som inte är möjliga att återställa. Det är därför viktigt att det, särskilt vid nyetablering av en täkt, är möjligt att vid prövningen ta ställning till dels om det innebär en god hushållning att bryta täktmaterialet, dels om täktens lokalisering är lämplig med hänsyn till det intrång i miljön som en täkt innebär. När tillstånd till en täkt ges är det också viktigt att säkerställa att intrånget i naturmiljön och påverkan på djur och växter blir så liten som möjligt. Med en tillämpning av bestämmelserna i främst 2 och 3 kap. miljöbalken är det möjligt att åstadkomma en allsidig och djupgående prövning av täkter som omfattar dessa aspekter.

Hushållning och behovsutredning

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, följa de begränsningar och vidta de försiktighetsmått som i övrigt behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att med skada avses bl.a. misshushållning med naturresurser (prop. 1997/98:45, Del 1, s. 214). I en ansökan om tillstånd till täkt ska alltså verksamhetsutövaren visa att det är förenligt med god hushållning att bryta täktmaterialet. Det innebär att länsstyrelsen även fortsättningsvis ska kunna förelägga sökanden att inkomma med en behovsutredning enligt 3 § förordningen (1998:904) om täkter och anmälan för samråd. En sådan behovsutredning är ofta nödvändig för att myndigheten vid prövningen ska kunna tillämpa hushållningsbestämmelserna i 2 och 3 kap. miljöbalken.

Lokalisering av täkter

Enligt lokaliseringsregeln i 2 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. I fråga om täkter som avser uttag av material där förekomsten är god, t.ex. bergtäkter, finns det goda möjligheter att överväga alternativa lokaliseringar. Om det material som ska utvinnas ur den tilltänkta täkten kan ersättas med material från andra täkter eller om det finns andra närbelägna områden som skulle vara bättre att exploatera för täktverksamhet kan prövningsmyndigheten, med tillämpning av 2 kap. 6 § första stycket, konstatera att lokaliseringen är olämplig. När ansökan avser uttag av ett material där tillgången är mycket begränsad finns det i princip inte någon alternativ lokalisering. Lokaliseringsregeln i 6 § första stycket är tillämplig även i dessa fall, men den har endast en begränsad betydelse.

Av 2 kap. 6 § andra stycket miljöbalken framgår att bestämmelserna i 3 kap. är tillämpliga i fall som gäller ändrad markanvändning. I 3 kap. 1 § finns en grundläggande bestämmelse om att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade och i 6 § finns en bestämmelse om områden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras natur- eller kulturvärden. De bestämmelserna är tillämpliga oavsett om området för den avsedda täkten är av riksintresse. Precis som den nuvarande behovsprövningsregeln i 9 kap. 6 a § är 3 kap. 1 § miljöbalken en avvägningsregel. Den innebär att en avvägning ska göras mellan bevarande- och utnyttjandeintressen i ett långsiktigt hushållningsperspektiv. Det innebär bl.a. att kortsiktiga ekonomiska motiv inte ska leda till att långsiktiga behov av skydd för från allmän synpunkt väsentliga värden som är knutna till mark- och vattenområden åsidosätts. Om en ansökan avser uttag av ett täktmaterial där tillgången är begränsad och det därför inte är möjligt att pröva alternativa lokaliseringar samtidigt som den valda platsen är olämplig på grund av höga naturvärden, kan ansökan avslås med stöd av 3 kap. 1 § miljöbalken. Om området dessutom har betydelse från allmän synpunkt på grund av dess naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet ska det så långt som möjligt skyddas från åtgärder som påtagligt kan skada natur- och kulturmiljön, se 3 kap. 6 § första stycket miljöbalken. Inom ett område av betydelse från naturvårdssynpunkt kan bevarandevärdet ligga i t.ex. ett rikt fågelliv, en ovanlig flora eller en kombination av egenskaper som gör området värdefullt. En täktverksamhet kan ofta antas innebära påtagliga skador på naturmiljön.

Biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden utgör en del av miljöbalkens övergripande mål. Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska balken tillämpas så att den biologiska mångfalden bevaras. Vid lokaliseringsprövningen av en täktansökan ska naturvärdena på platsen beaktas

och, om värdena har betydelse från allmän synpunkt, skyddas så långt så möjligt.

Det är också möjligt att med stöd av 2 kap. 3 § miljöbalken bestämma villkor om skyddsåtgärder eller försiktighetsmått till skydd för den biologiska mångfalden. Naturvårdsverket har under 2007 publicerat en sammanställning över olika villkor som förekommer i täkttillstånd. Av verkets sammanställning framgår att det förekommer att villkor om efterbehandling utformas för att skapa gynnsamma miljöer för flora, insekter och fåglar. Vid efterbehandling av täktområden bör en av utgångspunkterna vara att gynna den biologiska mångfalden i området. Täkter är viktiga livsmiljöer för många arter. Det är alltså möjligt att med stöd av den allmänna hänsynsregeln i 2 kap. 3 § miljöbalken kräva att verksamheter anpassas så att de inte försämrar livsbetingelserna för djur och växter. Om en täktverksamhet föranleder skada eller olägenhet av väsentlig betydelse även efter att försiktighetsmått vidtagits är stoppregeln i 2 kap. 9 § miljöbalken tillämplig.

Behovsprövningsregeln och stoppregeln för täkter är otydliga

Det är oklart hur avvägningen mellan behovet och skadorna ska ske vid en tillämpning av behovsprövningsregeln i 9 kap. 6 a §. Eftersom bestämmelsen är otydlig riskerar tillämpningen att variera mellan olika prövningsmyndigheter. Vidare är det inte tydligt vilket behov som ska vägas mot de befarade skadorna på naturmiljön. Även den särskilda stoppregeln till skydd för biologisk mångfald är svår att tillämpa. Det är oklart vilka djur- och växtarter som omfattas eller när livsbetingelserna kan anses bli försämrade för en skyddad art.

Bestämmelserna 9 kap. 6 a § miljöbalken innebär en dubbelreglering av de frågor som också regleras i 1 kap. 1 § tillsammans med 2 och 3 kap. Behovsprövningsregeln och stoppregeln i 9 kap. 6 a § bör tas bort.

5.2 Naturgrustäkter

Promemorians förslag: En täkt av naturgrus får inte komma till stånd om det är ekonomiskt och tekniskt rimligt att använda ett annat material med hänsyn till det avsedda användningsområdet eller om naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning eller om den utgör en värdefull kultur- eller naturmiljö.

Skälen för promemorians förslag

Även om uttaget av naturgrus har minskat behöver uttaget minska i en snabbare takt. Det finns flera angelägna skäl för att minska uttaget. Ett skäl är att tillgången på naturgrus är mycket begränsad. En annan skäl är att avlagringar med naturgrus ofta är viktiga grundvattenmagasin som bör skyddas för att säkra nuvarande och framtida vattenförsörjning. För att nå miljömålet för naturgrus måste skyddet bli tydligare än i dag.

God hushållning med naturgrus

Tillgången på naturgrus är begränsad och i vissa delar av landet är naturgrus en mycket begränsad resurs. Det bör ändå vara möjligt att tillgodogöra sig naturgrus, men det är viktigt att det sker på ett sätt som är förenligt med en långsiktigt god hushållning. Därför bör naturgrus endast användas för ändamål där det inte är möjligt att ersätta materialet med något annat.

Det bör krävas att verksamhetsutövaren i en ansökan om täkt av naturgrus ska redogöra för det avsedda användningsområdet och varför verksamhetsutövaren inte anser det vara möjligt att använda ett annat material än det grus som avses tas ur täkten. Prövningsmyndigheten måste överväga om man i stället för naturgrus kan använda ett helt annat material, t.ex. bör krossat berg i ökad utsträckning kunna ersätta naturgrus som ballast i betong. Om myndigheten finner att det är naturgrus som måste användas bör myndigheten överväga om det redan finns öppnade

naturgrustäkter som kan fylla behovet. För naturgrus bör det finnas en bestämmelse som innebär en behovsprövning där det objektiva behovet och inte marknadens efterfrågan av naturgrus ska visas.

Vid bedömningen av om man kan använda ett ersättningsmaterial måste man naturligtvis ta hänsyn till om det är ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt att använda ett annat material. Vid prövningen kan SGU vara en värdefull remissinstans. För att öka kunskapsunderlaget i frågan om när det är möjligt att ersätta naturgrus med annat ballastmaterial, kan SGU ges i uppdrag att ta fram ett underlag över de användningsområden där naturgruset kan ersättas med annat material och uppdatera underlaget i takt med ny kunskap i frågan.

Naturgrusförekomster betydelsefulla för dricksvattenförsörjning

Grus- och sandavlagringar är ofta stora grundvattenmagasin. Enligt SGU:s underlag inför Miljömålsrådets fördjupade utvärdering sker uttagen av naturgrus i allt högre grad i de viktigaste grundvattenområdena. Miljööverdomstolen har i två avgöranden den 9 juni 2006 (mål nr M 4832-05 och M 7060-05) tillämpat behovsprövningsregeln i en prövning som rörde konflikten mellan intresset av grustäkt å ena sidan och intresset av att bevara och skydda områden för nuvarande och framtida vattenförsörjning å andra sidan. I båda fallen fann domstolen att det fanns behov av täktmaterialet, men att behovet av att för framtiden säkerställa det aktuella området för dricksvattenutvinning hade betydligt större tyngd och därför skulle ges företräde.

När den otydliga behovsprövningsregeln i 9 kap. 6 a § tas bort bör det i stället införas en bestämmelse som anger att en täkt av naturgrus inte får komma till stånd inom områden av betydelse för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning. En sådan bestämmelse överensstämmer med gällande praxis.

Naturgrusförekomster som utgör värdefulla kultur- eller naturmiljöer

Enligt 1 kap. 1 § andra stycket 2 miljöbalken ska balken tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas. Åsar med naturgrus har ett stort värde för natur- och kulturlandskapet och naturgrusförekomster till havs utgör ofta viktiga naturmiljöer. Vid uttag av naturresurser där tillgången är begränsad finns det små möjligheter att vid prövningen överväga alternativa lokaliseringar. Därför bör det finnas en bestämmelse som skyddar de naturgrusförekomster som utgör värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Som underlag för att avgöra om ett område utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö kan prövningsmyndigheten bland annat använda de grusinventeringar som genomförts i stora delar av landet, där en värdering av grusområden gjorts i tre naturvärdesklasser. Områden i naturvärdeklass 1 bör anses ha stort värde. Eftersom indelningen i naturvärdesklasser sker med beaktande av landskapsbild och geologiska värden kan det finnas naturgrusförekomster som inte finns i naturvärdeklass 1 men som ändå är värdefulla, t.ex. naturgrusförekomster i marina miljöer. Områden som är Natura 2000-områden eller som är av riksintressen enligt 3 kap. med hänsyn till sina natur- eller kulturvärden är typiskt sett värdefulla miljöer.

5.3 Torvtäkter

Promemorians förslag: En täkt av torv får inte komma till stånd om våtmarken utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Skälen för promemorians förslag: En mycket stor del av de kvarvarande våtmarkerna i Sverige är i varierande grad påverkade av mänskliga ingrepp. Där är därför viktigt att värna om de orörda våtmarker som finns. Miljökvalitetsmålet Myllrande våt-

marker innebär att torvbrytning ska ske med stor hänsyn till hydrologiska konsekvenser och på så sätt att påverkan på den biologiska mångfalden och kulturhistoriska värden undviks. För att nå målet bör torvtäkt endast ske i myrar som redan är kraftigt påverkade av dikning eller i ofullständigt utvunna täkter. Torvbranschen har i olika sammanhang uttalat sig för att följa dessa miljömål.

I likhet med det som gäller för naturgrus blir betydelsen av lokaliseringsregeln i 2 kap. 6 § miljöbalken begränsad vid en prövning av uttag av torv eftersom det även då är fråga om en lägesbunden naturresurs där tillgången är begränsad. Därför bör det införas en särskild bestämmelse som skyddar de våtmarker som utgör värdefulla natur- och kulturmiljöerna. En sådan bestämmelse överensstämmer också med miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker.

En våtmark är en värdefull naturmiljö om den är orörd, innehåller en variation av våtmarkstyper eller om där finns sällsynta arter och naturtyper. I första hand avses de våtmarker som omfattas av den Myrskyddsplan över skyddsvärda myrar som tagits fram av Naturvårdsverket och länsstyrelserna samt de våtmarker som har utpekats som Natura 2000-områden eller som är av riksintresse enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Vid bedömningen av om en våtmark utgör en värdefull kulturmiljö bör man beakta om där finns kulturspår som ängslador, hässjor och bevattningssystem.

6 Konsekvenser

För att uppnå ett bra miljöskydd är det viktigt att bestämmelser som reglerar tillståndsprövningen av miljöfarliga verksamheter är tydliga och ändamålsenliga. Tydliga bestämmelser ger förutsättningar för en enhetlig tillämpning och underlättar tillsynen.

Förslaget innebär att två nya stoppregler införs som stärker och tydliggör skyddet för naturgrusförekomster och särskilt skyddsvärda våtmarker. Den första bestämmelsen anger i tre punkter när naturgrustäkt inte får komma tillstånd. Bestämmelsen bidrar till möjligheterna att nå naturgrusmålet inom miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Grundvatten av god kvalitet.

Den andra stoppregeln skyddar våtmarker som utgör värdefulla natur- eller kulturmiljöer och innebär att torv inte får brytas i dessa miljöer. Bestämmelsen bidrar till möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker.

Förslagen innebär att den nuvarande bestämmelsen i 9 kap. 6 a § första stycket miljöbalken upphävs. Eftersom det med miljöbalkens nuvarande regelverk är möjligt att åstadkomma en lika djupgående och allsidig prövning av täkter som idag, bedöms förslaget inte medföra några negativa konsekvenser för miljön.

För verksamhetsutövare som ansöker om tillstånd till en täkt bör den tydligare reglering innebära att prövningen går snabbare. Förslagen innebär att det blir tydligare än i dag vilket underlag som förväntas av verksamhetsutövaren och vilken prövning som myndigheten ska göra. Det gäller även täkt av torv och naturgrus.

Enskilda och organisationers möjlighet att delta i prövningen av täktärenden påverkas inte. De föreslagna bestämmelserna tillsammans med nuvarande bestämmelser i 2 och 3 kap. miljöbalken innebär att ett starkt skydd för enskilda och allmänna intressen upprätthålls.

Reglerna för prövningen av täktärenden blir tydligare samtidigt som miljöskyddskraven är oförändrade. Många täktärenden kommer fortsättningsvis prövas enligt de bestämmelser i balken som gäller för andra miljöfarliga verksamheter. En tydligare reglering underlättar prövningsmyndighetens handläggning vilket i sin tur kan leda till kortare handläggningstider. Förslagen innebär inte att fler ärenden aktualiseras hos myndigheter eller domstolar och har därför inte några statsfinansiella konsekvenser.

7 Författningskommentar

9 kap. 6 a §

Bestämmelserna i 9 kap. 6 a § första stycket miljöbalken upphävs. Andra stycket flyttas till en ny 6 d §. Förslaget innebär att paragrafen endast kommer reglera ställandet av säkerhet, dvs. det som i dag anges i tredje stycket.

9 kap. 6 b §

Paragrafen är ny. Den anger i tre punkter olika förutsättningar för när en täkt av naturgrus inte får komma till stånd. Paragrafen innebär att en täkt av naturgrus inte får tillåtas eller påbörjas om det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är ekonomiskt och tekniskt rimligt att använda ett annat material eller om naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning eller om den är en värdefull natur- eller kulturmiljö. Bestämmelsen är tillämplig oavsett om takten kräver tillstånd eller är anmälningspliktig.

Första punkten innebär att prövningsmyndigheten i ett täkt-ärende som avser uttag av naturgrus ska överväga om ett annat material kan användas med hänsyn till det avsedda användningsområdet. Det är verksamhetsutövaren som måste visa att det finns ett objektivet behov av att använda naturgruset. Om det är ekonomiskt och tekniskt rimligt att använda ett annat material så ska en täkt av naturgrus inte få komma till stånd. Vid den prövningen bör det beaktas dels om det är möjligt att använda ett helt annat material, t.ex. bör krossat berg i ökad utsträckning kunna ersätta naturgrus som ballast i betong, dels om tillgången på

naturgrus från redan öppnade naturgrustäkter i närheten kan tillgodose behovet av naturgrus. Bestämmelsen innebär en typ av behovsprövning där det är det objektiva behovet av naturgruset som ska prövas. Det är svårt att i ett tillstånd till täkt villkora användningsområdet för det naturgrus som tas ur täkten eftersom verksamhetsutövaren i många fall inte styr över slutanvändningen. Om verksamhetsutövaren däremot känt till vad naturgruset ska användas till men uppgett ett annat ändamål för prövningsmyndigheten, kan det vara ett skäl för att återkalla tillståndet enligt 24 kap. 3 § miljöbalken.

Bestämmelsens andra punkt innebär att tillstånd till täkt inte ska ges om naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning. De områden som är betydelsefulla för dricksvattenförsörjningen kan, till den del de utgörs av naturgrusavlagringar, antas vara samma områden som avses i delmål 1 inom miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet. Dessa områden är klassade som skyddade områden enligt förordningen (2004:660) om kvaliteten på vattenmiljön. Den klassningen av områden uppdateras regelbundet.

Tredje punkten innebär att tillstånd till täkt av naturgrus inte ska ges i områden som utgör värdefulla natur- och kulturmiljöer. Med miljö avses även marina miljöer.

9 kap. 6 c §

Paragrafen är ny. Den är en stoppregel som innebär att en torvtäkt inte får komma tillstånd i våtmarker som utgör värdefulla natur- eller kulturmiljöer. Vid den bedömningen bör särskilt beaktas skyddsvärdet av de orörda våtmarker som fortfarande finns kvar. Bestämmelsen är tillämplig oavsett om täkten är tillstånds- eller anmälningspliktig.

9 kap. 6 d §

Paragrafen motsvarar nuvarande 6 a § andra stycket.

Departementsserien 2008

Kronologisk förteckning

---

1. Sveriges antagande av rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen. Ju.
2. Europeiskt betalningsföreläggande. Ju.
3. Införande av en rehabiliteringskedja. S.
4. Ettårsgräns för sjukpenning och införande av förlängd sjukpenning. S.
5. Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv. Ju.
6. Sveriges antagande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet. Ju.
7. Människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. – kartläggning, analys och förslag till handlingsplan. A.
8. Godkännande av motorfordon m.m. + Bilaga. N.
9. Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder. Ju.
10. Insatser för att öka intresset för ingenjörsvrket. Rapport från Globaliseringsrådet. U.
11. Kommunal medfinansiering av regionala infrastrukturprojekt. Fi.
12. Europeiskt småmålsförfarande. Ju.
13. En ny betygsskala. U.
14. Från sjukersättning till arbete. S.
15. Återanvändning av upphovsrättsligt skyddat material som finns i radio- och TV-företagens programarkiv. Ju.
16. Arbetsmiljön och utanförskapet – en tanke-ram för den framtida arbetsmiljöpolitiken. A.
17. Remissammanställning. Ansvarskommitténs betänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). Fi.
18. Stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående. S.
19. Sfi-bonus – stimulans för nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska. IJ.
20. Ytterligare åtgärder för att motverka ordningsstörningar i samband med idrottsarrangemang. Ju.
21. Stranden – en värdefull miljö. M.
22. Överförande av startprogrammen i Swedfund. UD.
23. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. + Daisy. S.
24. Bättre genomförande av EG:s bygglats-direktiv. A.
25. Nya villkor för presstödet. Ku.
26. Nationella minoritetsspråk vid domstolar och myndigheter. Ett alternativ. IJ.
27. Flexibla finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. S.
28. Officialprövningens omfattning vid registrering av varumärken och firmor m.m. Ju.
29. Värdesäkring av riksnormen. S.
30. Antagande av rambeslut om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Ju.
31. Förslag om ändring i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kom-muner och landsting. Fi.
32. Behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritids-skepp. N.
33. Kompletterande bestämmelser till EG:s för-ordning om förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m. Jo.
34. Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. Ju.
35. Eftersök av trafikskadat vilt. Jo.
36. Fler i arbete – grunden för framtidens välfärd. Fi.
37. Sveriges antagande av rambeslut om ändring i rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism. Ju.
38. Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag. Ju.
39. Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler och sjukersättning. A.
40. En förenklad revisorsgranskning vid fusion och delning av aktiebolag. Ju.
41. Glömda regler?
– En överyn av bestämmelserna i 2 kap. lagen om allmän försäkring m.fl. S.
42. Sveriges antagande av rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder. Ju.
43. Gör Sverige till ett elbilens pionjärland – Rapport från Globaliseringsrådet. U.

44. Vissa internationella adoptionsfrågor. S.
45. Överlåtbara fiskerättigheter. Jo.
46. Direktivet om aktieägars rättigheter – förslag till genomförandeåtgärder. Ju.
47. Etisk bedömning av nya metoder i vården. S.
48. Försvar i användning. Fö.
49. Sveriges antagande av rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister. Ju.
50. Sammansättningsreglerna i Högsta domstolen och Regeringsrätten. Ju.
51. Ett förenklat trossamfundsregister. Ku.
52. Genomförande av ändringsdirektiv 2007/47/EG avseende vissa medicintekniska produkter. S.
53. Allmänna sammankomster på offentlig plats. Ju.
54. Utvidgade möjligheter att avlägsna deltagare i en ordningsstörande folksamling m.m. Ju.
55. Bör konsumenttjänstlagen utvidgas? En diskussionspromemoria. Ju.
56. Barnomsorgsavgift och allmän förskola även för treåringar. U.
57. Djurförbudsregister. Jo.
58. Ändringar i lagen (2005:258) om läkemedelsförteckning m.m.
59. Säljstödjande finansiering. Fi.
60. Utvecklingen av nationalstadsparken. M.
61. Finansiering av arbetslöshetsförsäkringen. A.
62. En arbetslöshetsförsäkring för arbete. A.
63. Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitik. A.
64. En jobbgaranti för ungdomar. A.
65. Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning, m.m. A.
66. Kommunernas medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. A.
67. Den nya myndigheten för arbetsmarknadsfrågor – Arbetsförmedlingen. A.
68. Alkoholutandningsprov i svenska hamnar. Ju.
69. Genomförande av Kommissionens direktiv 2006/86/EG.S.
70. Ett förhöjt förbehållsbelopp vid fastställande av avgift enligt socialtjänstlagen. S.
71. Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag m.m.
72. Enklare informationsutbyte i brottsbekämpningen inom EU. Ju.
73. Sweden's third national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management. Swedish implementation of the obligations of the Joint Convention. M.
74. Utvärdering av lagen om grupprättegång. Ju.
75. Genomförande av tjänstedirektivet.UD.
76. Djurskyddskontrollregister.Jo.
77. Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen. A.
78. De funktionsnedsattas ekonomiska förhållanden. S.
79. Sjömäns ersättning vid sjukdom. N.
80. Gemensamma examina. U.
81. SIS II – en andra generation av Schengens informationssystem. Ju.
82. Sverige i världen. – Rapport från Globaliseringsrådet. U.
83. Enklare och bättre tåktbestämmelser. M.

Departementsserien 2008

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Sveriges antagande av rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen. [1]
- Europeiskt betalningsföreläggande. [2]
- Ändringar i EG:s redovisningsdirektiv. [5]
- Sveriges antagande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet. [6]
- Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder. [9]
- Europeiskt småmålsförfarande. [12]
- Återanvändning av upphovsrättsligt skyddat material som finns i radio- och TV-företagens programarkiv. [15]
- Ytterligare åtgärder för att motverka ordningsstörningar i samband med idrottsarrangemang. [20]
- Officialprövningens omfattning vid registrering av varumärken och firmor m.m. [28]
- Antagande av rambeslut om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. [30]
- Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. [34]
- Sveriges antagande av rambeslut om ändring i rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism. [37]
- Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag. [38]
- En förenklad revisorsgranskning vid fusion och delning av aktiebolag. [40]
- Sveriges antagande av rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder. [42]
- Direktivet om aktieägares rättigheter – förslag till genomförandeåtgärder. [46]
- Sveriges antagande av rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister. [49]
- Sammansättningsreglerna i Högsta domstolen och Regeringsrätten. [50]

- Allmänna sammankomster på offentlig plats. [53]
- Utvidgade möjligheter att avlägsna deltagare i en ordningsstörande folksamling m.m. [54]
- Bör konsumenttjänstlagen utvidgas?
En diskussionspromemoria. [55]
- Alkoholutandningsprov i svenska hamnar. [68]
- Enklare informationsutbyte i brottsbekämpningen inom EU. [72]
- Utvärdering av lagen om gruppåtgång. [74]
- SIS II – en andra generation av Schengens informationssystem. [81]

Utrikesdepartementet

- Överförande av startprogrammen till Swedfund. [22]
- Genomförande av tjänstedirektivet. [75]

Försvarsdepartementet

- Försvar i användning. [48]

Socialdepartementet

- Införande av en rehabiliteringskedja. [3]
- Ettårsgräns för sjukpenning och införande av förlängd sjukpenning. [4]
- Från sjukersättning till arbete. [14]
- Stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående. [18]
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. + Daisy [23]
- Flexiblares finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. [27]
- Värdesäkring av riksnormen. [29]
- Glömda regler?
– En översyn av bestämmelserna i 2 kap. lagen om allmän försäkring m.fl. [41]
- Vissa internationella adoptionsfrågor. [44]
- Etisk bedömning av nya metoder i vården. [47]
- Genomförande av ändringsdirektiv 2007/47/EG avseende vissa medicintekniska produkter. [52]

Ändringar i lagen (2005:258) om läkemedelsförteckning m.m. [58]
Genomförande av Kommissionens direktiv 2006/86/EG. [69]
Ett förhöjt förbehållsbelopp vid fastställande av avgift enligt socialtjänstlagen. [70]
De funktionsnedsattas ekonomiska förhållanden. [78]

Finansdepartementet

Kommunal medfinansiering av regionala infrastrukturprojekt. [11]
Remissmanställning. Ansvarskommitténs betänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). [17]
Förslag om ändring i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner och landsting. [31]
Fler i arbete – grunden för framtidens välfärd. [36]
Säljstödande finansiering. [59]
Förvärv av kvalificerade innehav i finansiella företag m.m. [71]

Utbildningsdepartementet

Insatser för att öka intresset för ingenjörsvyrket. Rapport från Globaliseringsrådet. [10]
En ny betygsskala. [13]
Gör Sverige till ett e-bilens pionjärland – Rapport från Globaliseringsrådet. [43]
Barnomsorgsavgift och allmän förskola även för treåringar. [56]
Gemensamma examina. [80]
Sverige i världen.
– Rapport från Globaliseringsrådet. [82]

Jordbruksdepartementet

Kompletterande bestämmelser till EG:s förordning om förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m. [33]
Eftersök av trafikskadat vilt. [35]
Överlåtbara fiskerättigheter. [45]
Djurförbudsregister. [57]
Djurskyddskontrollregister. [76]

Miljödepartementet

Stranden – en värdefull miljö. [21]
Utvecklingen av nationalstadsparken. [60]

Sweden's third national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management.
Swedish implementation of the obligations of the Joint Convention. [73]
Enklare och bättre täktbestämmelser. [83]

Näringsdepartementet

Godkännande av motorfordon m.m. + Bilaga. [8]
Behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidskepp. [32]
Sjömäns ersättning vid sjukdom. [79]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Sfi-bonus
– stimulans för nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska. [19]
Nationella minoritetsspråk vid domstolar och myndigheter. Ett alternativ. [26]

Kulturdepartementet

Nya villkor för presstödet. [25]
Ett förenklat trossamfundsregister. [51]

Arbetsmarknadsdepartementet

Människohandel för arbetskraftsexploatering m.m. – kartläggning, analys och förslag till handlingsplan. [7]
Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankemodell för den framtida arbetsmiljöpolitiken. [16]
Bättre genomförande av EG:s bygglåtar-direktiv. [24]
Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning. [39]
Finansiering av arbetslöshetsförsäkringen. [61]
En arbetslöshetsförsäkring för arbete. [62]
Ytterligare reformer inom arbetsmarknadspolitiken. [63]
En jobbgaranti för ungdomar. [64]
Bättre möjligheter till tidsbegränsad anställning, m.m. [65]
Kommunernas medverkan i arbetsmarknads-politiska åtgärder. [66]
Den nya myndigheten för arbetsmarknads-frågor – Arbetsförmedlingen. [67]
Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen. [77]